

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Parallela Geographiae Veteris Et Novae

Parallela Geographica Italiae Veteris Et Novae

Briet, Philippe

Parisiis, 1649

§. 3. De Alpibus Galliam Cisalpinam ambientibus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13120

nates Gallicæ dicuntur apud Columelam de re Rust. lib. 7. cap. 2. & apud Vibium Seq. Timauus Aquileiæ, Galliæ fluuius est. Apud Melam lib. 2. cap. 4. *Carni & Veneti colunt Galliam Togatam.* Aliquando tamen Veneti excluduntur à Galliâ Cispalinâ; sic alueus citimus Padi dicitur Venetos à Galliâ Cispalinâ dirimere.

De Anconâ citari solet idem Mela loco iam laudato: *Ancon inter Gallicas, Italicâsque gentes quasi terminus interest:* sed clariùs Plinius lib. 3. cap. 14. *Ab Anconâ ora Gallica incipit, Togata Galliæ cognomine.* Vulgò tamen Rubicon Fl. hodie *Fiumecino*, aut *Rugone* statutus est ab eâ parte Galliæ limes; ita Cicero 6. Philippicâ, Plutarchus in Iulio, Suetonius, Appianus in ciuilibus, Lucanus, Plinius, &c. Hanc tamen opinionum varietatem conciliat Strabo libro quinto, dum ait: *Is limes saepe à Magistratibus mutatus est, & primum Æsim voluerunt, postea Rubiconem.*

De Arno fluuijo, & quòd Liguria eò vsque protracta, sit adiudicata Galliæ, arguit is locus ex Suetonio in Iulio, vbi dicuntur Crassus & Pompeius Iulium conuenisse Lucam, in urbem prouinciæ suæ; at Luca iacet inter Macram & Arnun.

§. 3. De Alpibus Galliam Cispalinam ambientibus.

N V M E R V S I. Nomen.

ALPES in plurali, & Alpis in singulari Poëtis, & in Itinerariis, in Alpe Graiâ, Pæninâ; Græcis Αλπισ 105. Hoc nomen habere dicuntur primo à candore, nam Festus ait Sabinos album dicere alpum. Secundo ab altitudine, nam Galli altitudines montium vocant Alpes inquit Isidorus Orig. lib. 14. cap. 8. & Seruius in 10. Æneid. vnde factum vt montes Pyrenæi & Carpathos Alpes vocarentur. Tertio à transitu, sic enim Galli vocant transitum inter angustias, inquit Procopius lib. 1. Goth. Quarto vt Mythologi ab Albione, vel Alebione filio Neptuni qui hîc contra Herculem dimicans occidit. Quinto vt vult Tzetzes in Lycoph. à quodam Alpi qui hîc interfectus est.

TAVRI vt pluribus probare nititur Cluuerius, vnde & populi Taurisci dicti: certè in Norico nominibus illis additur vox illa Taurn, & aliter Alben, vt Felber-Taurn, seu Felber-Alben.

RIPHÆI montes; sic disertè Athenæus lib. 6. cap. 4. Alpium

iuga πάλαι μὲν Ριπῶα, ὑπερον Ολβία, νῦν δὲ Ἀλπια. Et Protarchus apud Stephanum Alpes ait dictas esse Riphæos montes, & omnes populos supra Alpes incolentes vocatos esse Hyperboreos: vnde Æschylus & Apollonius poetæ Istrum ex Riphæis montibus elicerunt.

N V M. 2. *Quantitas Alpium.*

LONGITUDO Alpium & extensiones statui non possunt, nisi earum principium & finis statuatur, de utroque auctores antiqui in varias opiniones distracti sunt.

I N I-	{	<i>Prima opinio</i> est Strabonis & veteris Scholiastæ Horatij, qui initium Alpium à Vogeso monte ducunt; nam ex Alpihus Ararim, & Sequanam eliciunt.
TIVM		<i>Secunda</i> , eas inchoat ab vrbe Vienna; sic Aufonius <i>Alpino queque Vienna iugo; & Alpina recta Viennæ.</i> Idem sentit Polybius lib. 2. dum meminit Gallorum qui ad Rhodanum Alpes incolunt.
A L-	{	<i>Tertia opinio</i> , eos ducit à Massiliâ; sic Polybius libro 2. sed hæc opinio ad sequentem reduci potest, quia Massilia sumitur, & pro vrbe, & pro regione, vt Eustathius in Dionysium Afrum docet.
PIVM.		<i>Quarta</i> denique & <i>communissima</i> Alpes ait esse limitem Galliæ, & Italiæ; ac proinde à Varo Fl. easdem inchoat.
FINIS	{	<i>Prima opinio</i> , est Melæ lib. 2. cap. 3. qui Alpes in Thraciam promouet.
A L-		<i>Secunda</i> , est Plinij qui eas ad finem Dalmatiæ extendit, ad montem Scodrum; sic cap. 25. lib. 3.
PIVM.		<i>Tertia opinio</i> , est Strabonis lib. 4. Herodiani lib. 2. & 8. atque aliorum vulgò ad Italiæ Orientalem limitem, ultra Ocrum montem, non produci.
E X-	{	<i>Straboni</i> est διχιλίων ἢ διακοσίων σταδίων.
TEN-		<i>Plinio</i> per Cluverium emendato, à supero mari ad inferum, decies centies mille passuum.
S I O		<i>Cluverio</i> à Varo Fl. ad Arsiam Fl. octingentorum millium passuum, vt ipse dimensus est.
A L-	{	
PIVM.		

LATITUDO. Plinius lib. 3. cap. 19. de eâ sic statuit: *Alpes in la-*
Xxx ij

itudinem Cornelius Nepos centum millia, T. Livijs tria millia stadiorum excurrere docent; quod utrumque verum est diuersis in locis; nam & centum millia expleant aliquando, ubi Italiam à Germaniâ submovent; nec LXX. millia expleant, reliquâ sui parte graciles.

ALTITVDO. Primò, Plinius lib. 2. cap. 65. ait quosdam arbitrari Alpium vertices tractu non breuiore t. millibus passuum assurgere.

Secundò, earum Altitudo colligi potest ex aliis montibus: conferantur ergo cum Olympo, & Pindo montibus editissimis: Strabo lib. 4. docet utrumque vno die conscendi posse ab expedito viatore: Plinius ait Dicearchum inuenisse ad perpendicularum Pindum esse passuum MCL. Plutarchus in Æmilio notat Olympum supra sex gradibus assurgere, idque ostendit ex epigrammate de Xenagorâ filio Eumeli. At Strabo lib. 4. negat à quopiam intra quintum diem Alpes superari posse, ex quâ comparatione quàm editæ fuerint intelliguntur.

NVM. 3. Qualitas Alpium.

DESCRIBVNTVR Alpes à Silio Italico lib. 3. vbi canitur Annibalis transitus, Polybio lib. 2. & 3. Livijs lib. 21. Petronio Arbitro in Satyrico, qui aiunt hîc niues esse panè cælo immixtas, pecora & iumenta frigore torrida, homines intonsos, & incultos: in collibus nihil pabuli, valles satis lætas, & aquis irriguas; nullos incolas in cacumine; earum latera vbique coli, & arbores syluâque gignere,

NVM. 4. Diuisio Alpium in partes.

DIVIDVNTVR Alpes in Maritimas, Cottias, Graias, Penninas seu Pœninas, Rhæticas seu Tridentinas, Noricas, Carnicas, Iulias seu Pannonicas.

ALPES MARITIMÆ porrigebantur à mari ad montem Vesulum *M. Viso*, seu *Veso*: malè ex eodem monte Appianus, & Seruius Rhodanum eliciunt.

ALPES COTTIÆ, Tacito Cœtiansæ Alpes, extenduntur à monte Vesulo, *Viso*, ad Cenisium, *le mont Cenis*.

ALPES GRAIÆ, quasi Græcæ, inquit Seruius, fortè ab Herculis transitu, quem tamen aliqui per Alpes Maritimas transisse

autumant, vnde portus Herculis Monæci dictus. Tacitus meminit Graij montis, qui Liuius lib. 21. Cremonis iugum dici videtur, hodie *le petit S. Bernard*. Alpes autem Graiæ decurrunt à M. Cennifio ad summum Penninum, vulgò *Monte-Ioue*, Gallicè *Mont-Iou*, aliter *le grand S. Bernard*.

ALPES PENNINÆ, aliis POENINÆ, quasi à Pœnis, quòd quidam putent per eas Annibalem traiecisse; at id falsum est. Nomen ergo habent à Deo Pennino qui in summo Pennino colebatur, vt intelligimus ex Liuius: Hinc etiam dicta Pennina Vallis per quam decurrit Rhodanus. Alpes autem illæ iacent inter summum Pœninum *le grand S. Bernard*, & Adulam M. S. *Gotard*, ex quo Rhodanus, Rhenus, Ticinus, & Arola Fl. existunt.

ALPES RHÆTICÆ, sic dictæ sunt à Rhætis populis, aliter TRIDENTINÆ ab vrbe Tridento *Trente*; & procurrunt ab Adulâ monte, seu S. *Gotardi*, ad Alpium montem ex quo procedunt Drauus, *le Draue*, & Æfacus, seu Attagis, vulgò *Laisoch*. Magna tamen pars illarum Alpium dicitur mons Adula, Festo Auieno Atulla, hodie S. *Gotard*, *Crispalta*, *Braulio*.

ALPES NORICÆ, sic dictæ à Noricis populis, & Norico; extenduntur à Draui fontibus, ad fontem Fl. Natifonis *Lizonzo*. Hac voce non vtuntur veteres, sed tantum medijs æui scriptores Iornandes, Aimoinus & alij.

ALPES CARNICÆ, à Carnis populis dictæ, ducuntur à fontibus Natifonis, ad fontes Nauporti *Laubach* in Sauum influentis, & Formionis *Rizano* cadentis in Hadriaticum mare; seu melius ad montem Ocræ *monte Cese*, qui duos hos fluuios euomit, & circa Formionis fontes vixere populi Subocrini Plinio. Dicitur autem mons Ocræ, hodie *Monti della Vena*, humillima pars Alpium per quam merces curribus Aquileiâ deferantur Nauportum *Laubach*.

ALPES IULIÆ, producuntur à fontibus Formionis & Nauporti, ad fontes fluuij frigidi *V vipach*. Sic dictæ sunt à Iulio Cæsare, qui primus iter per eas aperuit, & munuit. Tamen Rufus Festus tradit hanc viam à Iulio inchoatam, perfectam ab Octauiano dum in bellum Illyricum incumberet. Amm. Marcel. lib. 31. ait has olim dictas esse VENETAS; Tacitus lib. 2. Hist. & 3. eas PANNONICAS appellat, quæ voces eundem montium tractum significant.

N V M. 5. *Transitus Alpium.*

ALPIBUS sic coronata est Gallia Cisalpina, ut in eam nisi per angustas fauces non detur aditus, de quibus Livius, Polybius, Strabo, Plinius, Herodianus, &c.

PRIMVS TRANSITVS, per *Alpes maritimas*, seu per *Ligures*, dicitur tritus fuisse à Cæsare ut Virgilius 6. *Æneid.* Hæc quoque transiisse ferunt Herculem maximè ob portum Herculis Monæci; sic Petronius Arbiter, qui tamen has cum Graiis confudit; sic Amm. Marcellinus lib. 15. ubi notat Herculem prædictum portum extruxisse. Hæc autem via secundùm littus procedebat: postea autem alia via excisa est noua à Segusterone *Cisteron*, de quâ libro sequenti.

SECUNDVS Transitus per *Alpes Graias*, per quas traiecisse ferunt Herculem, ideoque dictæ *Graia*, ut habet Plinius lib. 3. cap. 17. Idem habet Æmilius Probus in vitâ Annibalis. Hæc transiisse putauit Annibalem Cælius Antipater apud Liuium, videlicet per *Cremonis iugum*; sed delusus est, eruditorum omnium iudicio.

TERTIVS per *Alpes Cottias*, quæ munitæ sunt à Cottio Rege amico Augusti, ut ait Amm. Marcel. lib. 15. per has transmisere Galli duce Belloueso, quia Livius lib. 5. ait eos traiecisse per Taurinos saltus, at illi respondent viæ quæ est à Segusione *Suse*, per *Alpes Cottias*. Eodem quoque itinere Cenomani, & Libicij vsi sunt: eodem Pompeius, quem magni facit in epist. ad Senatum, cuius meminit Salustius 3. histor. vocatque Annibatico iter opportunius.

QUARTVS à superiore parum admodùm differt, & Asdrubalis fuit. Cùm enim diuersus fuisse dicatur à quatuor aliis quos Varro commemorat, quorum 1. per *Ligures*, 2. quo Annibal, 3. quo Pompeius, 4. quo Asdrubal, 5. quo Græci, restat ille qui pergit ex valle Maurienâ per montem Cenisium, & Segusionem ad Augustam Taurinorum. Quòd autem dixerunt aliqui Asdrubalem eadem viâ venisse quâ Annibal, ideò dixerere quòd per viam à Cottio stratam postea, putarunt Annibalem traiecisse. Differt autem hic à præcedenti; tertius enim pergit Ebroduno *Ambrum*, Brigantione *Briançon*, Segusione *Suse*; hic autem quartus vel vallem Maurienam, montem Cenisium, Segusionem, Augustam Taurinorum ducit. Eodem quoque videtur vsus esse Cæsar, quem descri-

bit lib. 1. de bello Gallico; nam hîc mentio fit Garocellorum, & Ocelli vulgò *Ezilles*, quò itur Segusionem, & hinc in Taurinos.

QUINTVS, fuit Annibalis *per Alpes Penninas*, reclamante licèt Liuiò, qui hanc improbat opinionem, sed fide dignior Polybius, longè diligentior, & qui hæc loca se inspexisse profitetur. Confirmatur auctoritate Plinij lib. 3. cap. 17. *Alpes Graias atque Peninas, his Pannos, illis Herculem transisse.* Hæc autem via in duas scinditur, quarum vna breuior est quidem, sed angustior, hodie dicitur *Val Pelina*, altera longior, sed latior, hodie *Val d'Aosta*, & *Val di Barda*, in quibus Annibal equos suos, & elephantos refecit. Quæ autem dicuntur de aceto, & igne quibus Alpes illæ excisæ sunt, fabulæ meræ sunt; siquidem de his tacuit accuratissimus Polybius. Meminit quoque huius viæ Cæsar 3. de bello Gallico.

SEXTVS, per easdem *Alpes Penninas*, per montem *Adulam*, le mont *S. Godard*, per Belitionem *Belizona*, deducit in Heluetios. Eum tenuit Constantius Imperator cùm progressus est in Alemannos. Eâdem quoque viâ Alemanni irruerunt in Italiam tempore Claudij qui Gallieno successerat; quando ab eodem Imperatore cæsi sunt ad lacum Bennacum.

SEPTIMVS, per *Alpes Rheticas*, ducitur secundùm Larium lacum, le lac de *Come*, Curiam, & Brigantium *Coiri & Bregentz*, per quem transire Tiberius & Drusus bello Rhætico finem imposituri, cuius meminit Dio lib. 54. Eodem quoque vsus Stilico; nam Claudianus de bello Gothico meminit Larij lacus.

OCTAVVS, per *Alpes Tridentinas*, qui ducit Tridento *Trente*, Augustam Vindelicorum *Ausbourg*. Per has irrupere Cimbri in Italiam, vt quidam putant, nam Florus lib. 3. cap. 3. ait Tridentinis iugis in Italiam prouolutos ruinâ descendisse. Eâdem quoque viâ videntur Galli in Veneticum agrum descendisse, ann. urb. C. 566. quando & urbem in agro Aquileiensi moliti sunt, cuius meminit Liuius lib. 39.

NONVS Transitus, per *Alpes Carnicas*, ab Aquileiâ per Iulium Carnicum *Zuglio*, de quo nihil occurrit.

DECIMVS, per *Iulias Alpes*, in Pannoniam ad Nauportum *Laubach*, deducebat. Hoc iter ab Iulio, & tentatum, & confectum est, quando Gallicæ Prouinciæ Illyricum curauit adiiciendum. Ruffus Festus ait sub Iulio & Augusto perfectum esse: forrè Augustus hoc muniuit diligentius; & per has fauces Romani in Pannoniam & Illyricum suas copias vulgò deduxere.